

Nr 354.

Av herr **Pauli** och herr **Wagnsson, Ruben**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m.*

När det gäller att avväga antalet studentkurser inom den föreslagna nya folkskoleseminarieorganisationen, ha 1932 års seminariesakkunniga särskilt fäst uppmärksamheten vid den starka tillströmningen av studenter till folkskoleseminarierna.

De ha därvid framhållit, att folkskoleseminariernas elevklientel kan ur de synpunkter, varom här är fråga, uppdelas icke endast i två kategorier, studenter och icke-studenter, utan i tre, studenter med akademisk utbildning eller akademisk examen, studenter och icke-studenter. Den första gruppen, de universitetsbildade studenterna, har i det närmaste utträngt studenterna från de nuvarande studentkurserna. Följden härav har blivit, att de studenter, som icke äga universitetsbildning och som på grund härav icke lyckats placera sig i de fåtaliga studentkurserna, i allt större omfattning söka sig in vid det 4-åriga folkskoleseminariet. Genom sin mer omfattande utbildning och studievana kunna studenterna i konkurrensen om elevplatserna i det 4-åriga folkskoleseminariet hävda sig relativt bättre än icke-studenterna, vilkas antal på grund härav år från år i motsvarande grad minskats.

Sålunda hade antalet i första klassen vid *4-årigt folkskoleseminarium* intagna elever med studentexamen men utan akademisk utbildning under de tio åren från 1925 till 1934 ökats praktiskt taget oavbrutet från 9 (1,6 procent av totala antalet intagna) till 56 (17,8 procent av totala antalet intagna) samt antalet under samma tid och i samma klass intagna med studentexamen jämte akademiska studier ökats från 0 till 11 (3,5 procent av det totala antalet intagna). Antalet studenter med och utan akademisk utbildning, som år 1934 intogs i den 4-åriga seminariekursen, utgjorde sålunda (56 + 11 =) 67, d. v. s. 17 fler än som samma år kunde intagas i de två dåvarande egentliga studentkurserna. Antalet inträdessökande med studentexamen eller högre utbildning hade under senare åren hastigt vuxit, enbart från år 1932 till år 1933 med närmare 100 procent.

Av de 49 elever, som år 1930 intogs vid *studentkurserna*, hade 20 enbart studentexamen, 10 studentexamen med därpå följande akademiska studier (utan akademisk examen), 14 akademisk examen samt de återstående 5 studentexamen jämte småskollärorexamen, examen vid högre lärarinneseмина-

riet eller dylikt. Av de 50 elever, som år 1934 intogos vid samma kurser, hade endast 6 enbart studentexamen, medan 11 hade studentexamen med därpå följande akademiska studier (utan akademisk examen), 27 akademisk examen samt 6 studentexamen jämte gymnastiklärarexamen eller småskollärarexamen.

Därest det icke tillses, att studenterna i erforderlig utsträckning få tillträde till för dem lämpade utbildningslinjer, söka de sig in vid 4-årigt seminarium, och härigenom vållas uppenbara nackdelar för dem, vilkas väg till folkskollärarexamen man velat underlätta, nämligen för icke-studenterna. Dessa utestängas i större eller mindre grad från den utbildningslinje, som är tillrättalagd särskilt för dem. Elevernas olika förutbildning, som kan variera mellan studentexamen jämte eventuellt akademiska studier å ena sidan samt 6-klassig folkskola jämte kompletterande studier i vissa ämnen å den andra, medför dessutom pedagogiska svårigheter vid undervisningen i den 4-åriga linjen, och dessa svårigheter gå huvudsakligen ut över dem, som ha svagare skolunderbyggnad. Det ligger i sakens natur, att dessa olägenheter bli större, ju fler studenter som vinna inträde i det 4-åriga seminariet.

Slutsatsen av det sålunda anförda måste bli den, att ju färre studentkurser som äro i verksamhet inom seminarieorganisationen, dess starkare blir trycket på den 4-åriga kursen av personer med studentexamen eller högre utbildning, som icke kunnat vinna inträde vid de egentliga studentkurserna. Redan det förhållandet, att dessa studenter söka sig in vid en seminariekurs, som är fyra gånger så långvarig som den för dem speciellt inrättade, bär vittnesbörd om att man här har att göra med en tvingande faktor, som — därest man vill till förmån för dem, för vilka de 4-åriga kurserna närmast äro avsedda, minska tillströmningen av studenter till nämnda kurser — icke lämnas annat val än att antingen förbjuda tillträdet till den 4-åriga kursen för personer med studentexamen och högre utbildning eller ock inrätta fler studentkurser än som nu finnas. Den förstnämnda tanken torde uppenbarligen icke kunna upptagas till allvarlig prövning. Den senare utvägen, att inrätta fler studentkurser, synes vara den enda, som under nuvarande förhållanden står till buds.

Man har under de senare tio åren i syfte att snabbt nedbringa lärarproduktionen minskat antalet studentkurser först från sex till fyra, därefter från fyra till två samt slutligen, som ett provisorium för läsåret 1935/1936, från två till en. Inom den 4-åriga seminariekursen funnos under läsåret 1934/1935 enligt den ovan anförda statistiken sammanlagt 67 studenter. Tillhoppa inrymde sålunda seminarieorganisationen sagda läsår, under vilket funnos två studentkurser, $(67 + 50 =)$ 117 studenter. Detta motsvarade vid ett elevantal av 24 per studentkurs i det närmaste 5 studentkurser. Vill man minska tillströmningen av studenter till den 4-åriga kursen, är det tydligen nödvändigt att bereda rum för minst 5 studentkurser i den nya seminarieorganisationen.

Med hänsyn till de starka skäl, som tala för att i görligaste mån underlätta studenternas inträde på folkskolläraryrket, och för att än ytterligare lätta det tryck på det 4-åriga seminariet, som utövas av de inträdessökande studenterna och som utvisar en stigande tendens, ha de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att ytterligare 2 studentkurser inrättas, och att sålunda inalles 7 studentkurser infogas i den nya seminarieorganisationen. Härigenom skulle ernås, att icke blott det antal studenter, som för närvarande faktiskt intages dels i studentkurs, dels i 4 årigt seminarium, utan därutöver ännu ett 50-tal studenter skulle kunna erhålla undervisning i studentkurs. En sådan organisation synes bereda så stora möjligheter för studenterna att efter 2 års utbildning avlägga folkskollärarexamen, att de endast i undantagsfall kunde väntas välja den långa och kostsamma omvägen genom den 4-åriga kursen.

Även för statsverket finns det, såsom statskontoret i sitt yttrande framhållit, anledning att bemärka, att kostnaderna för de 2-åriga kurserna skulle bli lägre än för de 4-åriga.

Departementschefen har givit sitt erkännande åt de synpunkter, som de sakkunniga i ovanberörda hänseenden framhållit. Han finner det vara av den största betydelse, att studenterna, vilka som lärare torde kunna väl mäta sig med lärare med exempelvis folkskola eller realexamen som förutbildning, ledas in på folkskolläraryrket genom den utbildningslinje, som är för dem särskilt tillrättalagd. De böra enligt hans mening helst icke konkurrera om elevplatserna i den 4-åriga seminarielinjen. Ej minst för dem, för vilka sistnämnda seminarielinje närmast är avsedd, skulle detta vara till fördel. Han erinrar även om att inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga i ett den 1 september 1935 avgivet betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena ha påvisat, att trängseln på de sedvanliga levnadsbanorna för akademiskt utbildade åstadkommit stora och beaktansvärda förskjutningar i sammansättningen av folkskoleseminariernas elevmaterial, samt framhållit, att det synbarligen föreläge ett icke ringa slöseri med tid och arbetskraft, då man läte studenter genomgå 4-årig seminarieutbildning.

Departementschefen har ansett, att en önskvärd minskning av antalet till det 4-åriga seminariet sökande studenter skulle kunna vinnas, även om antalet studentlinjer bestämdes till 6. Det synes oss emellertid, som om den härmed vunna säkerhetsmarginalen skulle bli alltför obetydlig och icke på ett betryggande sätt motsvara den alltjämt stigande ökningen av studentantalet. Såsom nyligen meddelats, har antalet anmälningar till studentexamen innevarande vår ökats med icke mindre än 433 i förhållande till fjol-årets och stigit till inalles 3,610. Siffran väntas ytterligare stiga, i varje fall fram till 1940, men även den då inträdande effekten av nativitetsminskningen anses av den statistiska fackkunskapen icke ha utsikt att åstadkomma en motsvarande reduktion av studentantalet. Byrådirektör Jerneman i social-

styrelsen har exempelvis nyligen i pressen uttalat sig härom på följande sätt: »Visserligen har den låga nativiteten fortsatt, och därav skulle man kunna dra slutsatsen att den lägre siffran av nyblivna studenter, som väntas inträda 1940, sedan skulle förbli tämligen konstant en tid framåt. Men i samma grad som rationaliseringen av familjelivet inträder och barnantalet minskas, så ökas vederbörande familjers levnadsstandard och krav på livet, och i högre grad än förut varit fallet söka alla familjer ge sina barn en så stor boklig bildning som möjligt — med andra ord ge barnen läroverksutbildning och studentexamen. Och då står man på samma punkt som förut — överproduktionen av studenter har i verkligheten ej minskats, utan håller sig konstant.»

Med hänsyn till rådande förhållanden förefaller oss därför den av de seminarieakkunniga föreslagna marginalen, med plats för ett 50-tal studenter utöver det antal, som för närvarande faktiskt intages, vara starkt motiverad. Vi tillåta oss med anledning härav föreslå, att antalet studentlinjer i den nya seminarieorganisationen bestämmas till 7.

I likhet med de sakkunniga finna vi det önskvärt, att försök göres med ett studentseminarium i en universitetsstad, där tillgången på för ändamålet särskilt lämpade lärare kan förväntas vara god. Erfarenheterna från till högskolecentra förlagda folkskolläroverksutbildningsanstalter i utlandet synas tala för en sådan tanke. Ur ekonomisk synpunkt ställer sig ett studentseminarium av den tregrenade typen 2 + 2 + 2 mycket fördelaktigt i jämförelse med andra seminarieformer. Även departementschefen har framhållit, att statens kostnader per utbildad lärare vid ett sådant seminarium skulle bli betydligt lägre än vid andra seminarieformer; han anser också, att det otvivelaktigt skulle vara av stort pedagogiskt intresse att taga del av de rön, som skulle kunna göras vid ett renodlat studentseminarium. De invändningar angående praktiska svårigheter vid anordnandet av övningsskola och hospitering vid ett seminarium av denna typ, som skolöverstyrelsen antydningssvis har anfört, synas oss icke övertygande och gendrivs av erfarenheterna på sådana håll, där praktiska försök ha gjorts. Vi föreslå därför, att ett seminarium av ovannämnda typ inrättas i endera av universitetsstäderna Lund eller Uppsala.

Under återopande av vad ovan anförts få vi alltså hemställa, att riksdagen måtte besluta,

att i den nya folkskoleseminarieorganisationen skola sammanlagt ingå sju 2-åriga studentkurser, samt

att ett av dubbelseminarierna skall innefatta tre 2-åriga studentkurser.

Stockholm den 24 mars 1936.

Ivan Pauli.

Ruben Wagnsson.